

Vrijwilligerswerk in Nederland

Cijfers uit 2017 – Bron: Arends, J. & Schmeets, H. (2018). Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven. Centraal Bureau voor de statistiek, juli 2018.

Wat is vrijwilligerswerk?

In Nederland vinden we iets vrijwilligerswerk als het niet verplicht, onbetaald, voor anderen of de maatschappij en in georganiseerd verband is. Mantelzorg valt hier niet onder.

In totaal doet **48,5%** van de personen boven de 15 wel eens vrijwilligerswerk.

Waar doen we vrijwilligerswerk?

Vooraf in de:

- Sportvereniging (14,5%)
- School (11,3%)
- Verzorging / verpleging (9,5)

Maar ook in:

- Jeugd/buurthuiswerk (8,5%)
- Wijk of buurt (4,7%)
- Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp (1,9%)

Hoe vaak doen we vrijwilligerswerk?

Gemiddeld besteden we 4,5 uur per week aan vrijwilligerswerk. De meeste vrijwilligers (36,6%) zijn minder dan een uur per week bezig (dit zijn vaak 'episodic' vrijwilligers, die bijvoorbeeld een paar dagen per jaar op een festival werken of gastlessen geven op basisscholen). Bijna een kwart (23,2%) besteedt 1 tot 3 uur per week, en nog een kwart (24,2%) 3 tot 8 uur. Maar weinig vrijwilligers zijn 8 tot 20 uur (12%) of meer dan 8 uur (4,3) per week bezig met hun vrijwilligerstaken.

Bij jeugdorganisaties, sociale hulpverlening en verzorging zijn we de meeste uren aanwezig (respectievelijk 4.9, 3.5 en 3.3 uur). Op school en in de wijk het minst (1,6 en 1,5 uur).

Wie doen vrijwilligerswerk?

Mannen even vaak als vrouwen, wel op andere plekken en mannen net iets meer uren dan vrouwen (4,0 tegen 5,0 uur). Vrouwen zetten zich vaker in op school en in de verzorging, mannen vaker in sport, jeugdwerk, politiek en woonomstandigheden.

De leeftijdsgroep die het best gerepresenteerd wordt zijn de Nederlanders tussen de 35 en 45 jaar (schoolgaande kinderen is vaak een reden om vrijwilligerswerk te doen). Verder:

- 15-25: 49,5%
- 25-35: 43,2%
- 45-55: 52,1%
- 55-65: 46,2%
- 65-75: 48,1%
- 75+ : 34,9%

Theoretisch opgeleide mensen zijn vaker vrijwilliger dan praktisch opgeleide mensen (58% vs 30,5%). Wel besteedt de laats genoemde groep meer tijd aan het vrijwilligerswerk (6,7 uur tegenover 3,7 uur van theoretisch opgeleide mensen). Hetzelfde geldt voor werkende versus niet-werkende. Werkende zijn vaker vrijwilliger (51,2 vs 43,8%), maar mensen zonder betaald werk besteden meer tijd aan vrijwilligerswerk (6,5 tegen 3,5 uur).

Maatjes / buddy's

Info uit 2015, bron: Van der Tier, M., & Potting, M. (2015). Een maatje voor iedereen? Movisie, 2015.

Het aantal maatjes(projecten) in Nederland is onbekend. In 2013 meldden zich bij het Oranje Fonds meer dan 700 projecten, maar het totaal aantal ligt waarschijnlijk veel hoger en blijft toenemen.

Wat is een maatjesproject?

“een project dat getrainde vrijwilligers (het maatje) een-op-een koppelt aan hulpvragers met een ondersteuningsvraag die gerelateerd is aan het krijgen van sociaal contact of netwerkuitbreiding, perspectiefverbetering, geaccepteerd worden of het verkrijgen van sociale steun. Het maatje heeft tot doel sociale uitsluiting van mensen in een kwetsbare positie in de samenleving te voorkomen en de hulpvrager te stimuleren en uit te dagen om een veranderingsproces aan te gaan.” (p.7).

Drie typologieën:

- Bondgenoot (gelijkwaardige relatie, hulp = er zijn)
- Coach (ondersteuningsrelatie, hulp = vooruitgang boeken)
- Mentor (leermeesterrelatie, hulp = expertise en voorbeeldfunctie)

Wat zijn de doelgroepen?

In het kort: kwetsbare groepen, bijvoorbeeld:

- Kansarme jongeren
- Eenzame mensen
- Mensen met ggz-problematiek
- Mensen in de schuldhulp
- (jonge) Mantelzorgers
- Mensen die laaggeletterd zijn
- Ex-gedetineerden
-

Wat is de waarde?

Waarde voor het maatje:

- Psychologische opbrengsten (zelfvertrouwen, weerbaarheid, afname stress e.d.)
- Sociaal-communicatieve opbrengsten (relaties met anderen, afname probleemgedrag e.d.)
- Persoonlijke ontwikkeling (betere school/werk prestaties, discipline, motivatie, e.d.)
- Horizon-verbreding (nieuwe hobby's/interesses, open voor nieuwe ervaringen, e.d.)

Vrijwilligers zorgen voor (zie Metz et al, 2017):

- Betekenisvolle relaties door persoonlijke betrokkenheid, informaliteit en gelijkheid/nabijheid (vanuit ogen maatje).
- Verbreding context door andere kwaliteit en beschikbaarheid.

Waarde voor de vrijwilliger:

- Zelfvertrouwen
- Bewustwording
- Sociaal-communicatieve vaardigheden
- Verbreden netwerk
- Zelfinzicht
- Gevoel betekenis vol te zijn

Wat is nodig om deze waarde (en vooral geen minwaarde) daadwerkelijk te creëren?

1. Doelmatigheid → 'Is het maatjesproject wel de geschikte interventie voor het sociale vraagstuk waar de sociale professional het project voor wil inzetten?' (p.48).
2. Werving en screening → De wijze waarop potentiële hulpvragers en vrijwilligers geworven en geselecteerd worden (p.48).
3. Matching → De wijze waarop een hulpvrager en vrijwilliger aan elkaar gekoppeld worden, is namelijk van belangrijke invloed op het wel of niet ontstaan van een vertrouwensrelatie, die vervolgens weer de basis vormt voor een succesvolle ondersteuningsrelatie (p.49).
4. Ondersteuningsstijl → De keuze voor een ondersteuningsstijl hangt af van een complex samenspel tussen verschillende variabelen die in relatie staan tot de ondersteuningsvraag, het karakter van de hulpvrager, de mogelijkheden en het karakter van de vrijwilliger en de fase waarin het ondersteuningstraject zich bevindt (p.49).
5. Ondersteuning aan de vrijwilliger → Ondersteuning aan de vrijwilliger heeft te maken met deskundigheidsbevordering (training en themabijeenkomsten) en een klankbord (supervisie of intervisie) voor de vrijwilliger (p.49).
6. Integratie in het professionele netwerk → De mate waarin het maatjesproject afgestemd is op en samenwerkt met andere professionals die interveniëren in de situatie van de hulpvrager. Het is van belang om hier aandacht aan te besteden, omdat uit onderzoek blijkt dat wanneer een maatjesproject gecombineerd wordt en samenwerkt met andere interventies, een groter effect bereikt kan worden (p.50).
7. Kwaliteitsbewaking → de wijze waarop de kwaliteit van het ondersteuningstraject gemonitord en geëvalueerd wordt door de sociale professional, het maatje en de hulpvrager (p.50).



Met dank aan Philine van Overbeeke, Junior Onderzoeker Business-Society Management Department